

بسمه تعالی

قوانین و مقررات اجرایی حقوق حیوانات آزمایشگاهی مصوبه جلسه شورای پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه دامپزشکی مورخ ۱۳۹۵/۰۸/۲۲

مشمولین قانون:

کلیه حیوانات آزمایشگاهی و حیواناتی که جهت مصارف علمی نگهداری و بکار گرفته می شوند مشمول این قوانین و مقررات میشوند.

وظایف اعضا کمیته حفاظت از حقوق حیوانات آزمایشگاهی:

نظارت بر کلیه طرحها، پروپوزالها و پایان نامه های دانشجویی از منظر رعایت موازین مقررات حمایت از حقوق حیوانات آزمایشگاهی با تاکید بر رعایت ۳ اصل مهم و اساسی (3R) می باشد:

الف: کاهش دادن تعداد حیوانات بکار رفته تا حد ممکن (Reduction)

ب: کاهش دادن درد و رنج و آلام حیوانات در کل مراحل آزمایشات تا حد ممکن (Refinement)

ج: جایگزینی با حیوانات با رده سلولی پایین تر (Replacement)

در موارد غیر ضروری می بایستی از تکرار آزمایش بر روی حیوانات جلوگیری گردد.

ماده ۱:

اطمینان از اینکه حیوانات آزمایشگاهی بکار رفته (در طرحهای پژوهشی، پروپوزالها و پایان نامه های دانشجویی و ...) فقط با اهداف علمی و نه اهداف دیگری نظیر تجاری، رقابت و ... بکار گرفته می شوند.

ماده ۲:

تعاریف:

منظور از حیوانات آزمایشگاهی تمامی مهره داران زنده به غیر از انسان میباشند که شامل اشکال لاروی حیوانات هم میشود ولی اشکال جنینی را شامل نمی شود.

منظور از انجام صحیح بیدردی، از بین بردن احساس و هوشیاری حیوان است که با روشهای بیهوشی عمومی یا بیحسی موضعی موثر دامپزشکی اعمال می گردد.

روش انسانی آسان کشی عبارت از کشتن حیوان با حداقل رنجش و زجر فیزیکی و روانی می باشد.

ماده ۳:

قوانین و مقررات حقوق حیوانات در مواردی که حیوانات آزمایشگاهی در هر یک از موارد زیر استفاده می شوند کاربرد دارند:

۱-۳- آزمایشاتی که برای سنجش سالم بودن، میزان تاثیر و کیفیت داروها و یا بهبود بخشیدن به اثرات داروها انجام می گیرند.

۲-۳- برای پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری، موارد مرضی یا تاثیرات آنها بر روی انسان، حیوانات یا گیاهان.

۳-۳- برای ارزیابی، کشف، تنظیم یا اصلاح شرایط فیزیولوژیکی در انسان، حیوانات یا گیاهان.

۴-۳- برای حفاظت از محیط زیست به منظور سلامتی با رفاه انسان یا حیوانات.

ماده ۴ :

اعضا کمیته می بایست از بی خطر بودن آزمایشات بر روی گونه های حیوانات در معرض خطر انقراض اطمینان حاصل نمایند.

ماده ۵:

اعضا کمیته می بایست از رعایت مراقبتهای عمومی و روشهای صحیح نگهداری حیوانات اطمینان حاصل نمایند .

۱-۵- تمامی حیوانات آزمایشگاهی می بایست از حداقل امکانات نظیر محل نگهداری مناسب (امکان تحرک کافی)، فراهم بودن غذا، آب و مراقبتهای بهداشتی لازم برخوردار باشند.

۲-۵- تمامی محدودیتهای فیزیولوژیکی و رفتاری حیوان تا سرحد ممکن کاهش یابد.

۳-۵- محل نگهداری و محیط زندگی و زاد و ولد حیوانات می بایستی روزانه بازبینی شود.

۴-۵- به منظور جلوگیری از هرگونه آلام قابل پیشگیری، شرایط بهداشتی و سلامتی حیوان و نیز محیط نگهداری آن می بایست توسط فردی ذیصلاح بازرسی گردد.

۵-۵- اقدامات لازم جهت رفع نواقص و مشکلات می بایست هرچه سریعتر صورت گیرد.

ماده ۶:

اعضا کمیته می بایست از پذیرش مسئولیت انجام صحیح موازین و مقررات توسط فرد انجام دهنده آزمایشات اطمینان حاصل نمایند.

ماده ۷:

۱-۷- انجام آزمایشات منحصراً توسط یا تحت نظر مستقیم فرد ذیصلاح امکان پذیر می باشد.

۲-۷- به هنگامی که امکان انجام آزمایشی (با روشهای علمی قابل قبول) بدون استفاده از حیوانات آزمایشگاهی وجود دارد، بایستی از انجام آزمایش بر روی حیوانات آزمایشگاهی ممانعت بعمل آید.

۳-۷- در صورت لزوم استفاده از حیوانات آزمایشگاهی، می بایست دقت کافی در انتخاب گونه حیوانی صورت گیرد. استفاده از حداقل تعداد حیوانات آزمایشگاهی، استفاده از حیوانات واجد حداقل حساسیت نوروفیزیولوژیکی و کاهش دادن آلام حیوانات آزمایشگاهی به حداقل ممکن می بایست در نظر گرفته شود.

۴-۷- طراحی آزمایشات می بایست بر اساس پرهیز و ممانعت از آزردها و دردهای غیرضروری انجام گیرد.

ماده ۸:

تمام آزمایشات می بایست تحت شرایط بیدردی کامل و بیهوشی عمومی انجام گیرد، مگر در موارد زیر:

الف: در موردی که انجام بیهوشی عمومی برای حیوان زیان آور باشد.

ب: در موردی که انجام بیهوشی عمومی با اهداف آزمایش ناسازگار باشد. در چنین مواردی مراقبتهای دیگری (نظیر ایجاد بیحسی موضعی و استفاده از داروهای ضد درد) برای جلوگیری از اقدامات غیر ضروری در حین آزمایش لازم است. با این وجود حیواناتیکه درد شدیدی بدلیل جراحات حاد دارند، بایستی تحت بیهوشی قرار گیرند.

ج: در صورت مقدور نبودن بیهوشی عمومی انجام بیحسی موضعی به منظور کاهش آلام حیوانات ضرورت دارد.

د: حیوان پس از آزردها می بایست جهت کاهش آلام درمان شود و در صورت شدت جراحات و درد شدید بروش انسانی آسان کشی شود.

ماده ۹:

۱-۹- در اتمام آزمایش تصمیم گیری برای زنده نگهداشتن یا آسان کشی انسانی حیوانات بایستی با تاکید بر زنده نگهداشتن تا حد امکان حیوانات (در صورتیکه شرایط زندگی بدون درد را داشته باشند) صورت گیرد.

۹-۲- تصمیم فوق باید توسط فردی ذیصلاح و ترجیحاً یک دامپزشک متخصص انجام گیرد.

۹-۳- پس از اتخاذ تصمیم برای سرنوشت حیوانات پس از اتمام آزمایش:

الف: اگر تصمیم برای نگهداری حیوانات در پایان آزمایش گرفته شود لازم است شرایط سلامتی و بهداشتی حیوان تحت نظر فردی ذیصلاح و ترجیحاً یک دامپزشک متخصص به منظور فراهم آوری شرایط مندرج در ماده ۵ فراهم گردد.

ب: اگر تصمیم برای آسان‌کشی حیوانات بروش انسانی اتخاذ گردد حیوانات باید بروش کاملاً انسانی و در سریعترین زمان ممکن کشته شوند.

ماده ۱۰:

اعضا کمیته می‌بایست اطمینان یابند استفاده مجدد از حیوان آزمایشگاهی نیز تحت موازین و مقررات این پروتکل صورت می‌گیرد و در صورت امکان از استفاده مجدد حیوان آزمایشگاهی که سبب درد و رنج بیشتر برای او خواهد شد، جلوگیری شود.

ماده ۱۱:

علی‌رغم رعایت تمام مقررات در شرایط خاص و در صورتیکه شرایط آزمایش اجازه دهد توصیه میشود در طی آزمایش حیوانات برای مدتی آزادانه از شرایط آزمایش خارج شوند و مراقبتهای ویژه بر روی آنها صورت گیرد.

ماده ۱۲:

۱-۱۲- اعضا کمیته می‌بایست ترتیبی اتخاذ نمایند تا تمامی مراحل و جزئیات مطالعه قبل از شروع آزمایش توسط مسوول و رایبه دهنده آزمایش بطور کامل مکتوب گردد.

ماده ۱۳:

۱-۱۳- در صورت لزوم، یا بر اساس گزارشات و یا درخواستهای دریافتی و یا انجام مطالعات آماری می‌بایست امکان بازبینی های دوره ای (پس از تقاضا) از طرف کمیته حمایت از حقوق حیوانات در طی انجام مراحل آزمایش فراهم گردد.

۲-۱۳- اعضا باید تمام اقدامات لازم جهت حفظ محرمانه بودن اطلاعات تجاری شرکت حمایت کننده مالی را رعایت کنند.

ماده ۱۴:

افرادى که در انجام تمام یا بخشی از تحقیق شرکت دارند، حتی افرادی که مسئول نگهداری از حیوانات می‌باشند باید بصورت مناسبی آموزش دیده باشند. بویژه افرادی که مسئول نظارت بر تحقیق به عهده دارند، باید آموزش کافی در زمینه تحقیق تجربی مورد نظر را دریافت کرده باشند و قادر به برخورد صحیح با حیوانات آزمایشگاهی باشند. آنها همچنین باید از وظیفه ای که به آنها محول شده راضی باشند و سطحی از آموزش را دریافت کرده باشند، تا بتوانند وظیفه خود را بدرستی انجام دهند.

ماده ۱۵:

موسسات پرورش دهنده حیوانات آزمایشگاهی باید مورد تایید بوده و ملزم به رعایت موارد ارائه شده در بندهای ۵ و ۱۴ باشند، مگر اینکه شامل موارد استثناء ذکر شده در بندهای ۱۹ (۴) یا ۲۱ باشد. حیوانات مورد آزمایش باید فقط از چنین موسساتی تهیه شوند مگر اینکه حیوان بطور قانونی وارد شده باشد و یا یک حیوان وحشی یا ولگرد باشد. چنین مواردی باید توسط مقامات مسئول مورد تایید قرار گیرد.

ماده ۱۶:

تایید موارد اعلام شده در ماده ۱۵ باید توسط افراد صالح، مسئول برقراری صحت مراقبت مناسب در زمینه پرورش حیوانات آزمایشگاهی یا محل استقرار آنها و اطمینان در زمینه تامین موارد مورد نیاز در ماده ۵ و ۱۴ صورت گیرد.

ماده ۱۷

۱-۱۷- موسسات پرورش و عرضه باید شماره و گونه حیوانات فروخته یا تحویل داده شده، روز فروش یا تحویل، نام و آدرس افراد دریافت کننده حیوانات و شماره و گونه حیوانات تلف شده در حین پرورش یا تحویل را ثبت نمایند.

۲-۱۷- این اطلاعات باید در بایگانی موسسه پرورش حیوانات نگهداری شود و همیشه در دسترس مقامات مسئول ذکر شده در پاراگراف ۱ باشد. چنین اطلاعاتی باید برای حداقل ۳ سال از زمان ثبت نگهداری شود و بصورت دوره ای توسط بازرس موسسه بررسی گردد.

ماده ۱۸

۱-۱۸- هر سگ، گربه یا پستاندار غیر از انسان در هر مرکز پرورش، مرکز نگهداری یا آزمایشگاه شخصی باید قبل از شیرگیری با حداقل درد ممکن بصورت اختصاصی علامت گذاری شود، به استثناء مواردی که شامل بند ۳-۱۸ می شوند.

۲-۱۸- وقتی سگ، گربه یا هر پستاندار غیر از انسان از شیر گرفته شده و فاقد نشانه اختصاصی، برای اولین بار وارد محلی می شود باید هرچه سریع تر علامت گذاری شود.

۳-۱۸- وقتی سگ، گربه یا هر پستاندار غیر از انسان از یک موسسه ای با شرایطی که در بند ۱-۱۸ توضیح داده شد قبل از شیرگیری به محلی جدید منتقل شود و قبلاً امکان علامت گذاری آن نبوده باشد، اطلاعات مستند و کامل آن مخصوصاً در ارتباط با مادرش باید نزد فرد نگهداری کننده آن حفظ شود تا زمانی که آن قابل علامت گذاری شود.

۴-۱۸- اطلاعات خاص شناسایی و منشاء هر سگ، گربه یا پستاندار غیر از انسان باید در اطلاعات هر موسسه ثبت شود.

ماده ۱۹

۱-۱۹- آزمایشگاه های خصوصی باید توسط مرجع ذیصلاح ثبت شوند یا مورد تایید قرار گیرند. اصلاحات باید در جهت تجهیز آزمایشگاه های خصوصی به وسایل مناسب نگهداری گونه حیوانی مورد استفاده و متناسب با آزمایش قابل انجام صورت گیرد. طراحی و ساختمان آنها و روش عملکرد باید طوری باشد که به ما این اطمینان را بدهد که تحقیق تا حد امکان بصورت موثر و با هدف به دست آوردن نتایج سازگار با حداقل تعداد حیوان و حداقل میزان درد، جراحی، استرس یا آسیب پایدار اجرا شود.

۲-۱۹- در هر آزمایشگاه خصوصی:

(الف) فرد یا افرادی که از نظر اداری مسئول مراقبت از حیوانات و عملکرد وسایل هستند باید مشخص شوند.

(ب) افراد آموزش دیده کافی باید حاضر باشند.

(ج) تدابیر کافی در جهت بهره گیری از دامپزشک متخصص و داروهای دامپزشکی باید صورت گیرد.

(د) یک دامپزشک متخصص یا فرد صلاحیت دار باید در جهت نحوه برخورد صحیح با حیوانات مورد مشورت قرار گیرد.

۳-۱۹- ممکن است توصیه شود تحقیقات در مکانی دیگر خارج از آزمایشگاه خصوصی (جایی که مجری برای انجام تحقیق در نظر گرفته است) انجام گیرد.

۴-۱۹- در آزمایشگاه خصوصی، فقط حیوانات تهیه شده از مراکز پرورش حیوانات آزمایشگاهی باید مورد استفاده قرار گیرد به استثناء مواردی که مجوز آنها از مقام مسئول اخذ شده باشد. حیوانات آزمایشگاهی هر زمان که ممکن شد باید مورد استفاده قرار گیرند. حیوانات ولگرد از گونه های اهلی نباید مورد استفاده قرار گیرند. استثناء کلی در این پاراگراف ممکن است سگ ها و گربه های ولگرد باشند.

۵-۱۹- آزمایشگاه های خصوصی باید اطلاعات تمام حیوانات مورد استفاده را حفظ کنند و هرگاه توسط مقام مسئول خواسته شد، ارائه گردد. بویژه این اطلاعات باید شماره و گونه تمام حیوانات استفاده شده، محل تهیه حیوانات و روز ورودشان را مشخص

نماید. چنین اطلاعاتی باید حداقل برای ۳ سال نگه داشته شوند و هرگاه مطالبه شوند تسلیم مقام ذیربط گردد. آزمایشگاه‌های خصوصی باید توسط مقامات مسئول مورد بازرسی دوره ای قرار گیرند.

ماده ۲۰

وقتی آزمایشگاه‌های خصوصی بصورت مستقل حیوانات را برای آزمایشات خود پرورش می دهند، فقط یک ثبت یا اجازه برای اهداف ماده ۱۵ و ۱۹ کافی است. با این حال موسسات باید دستورات مربوط به پرورش حیوانات آزمایشگاهی و آزمایشگاه‌های خصوصی را رعایت نمایند.

ماده ۲۱

اگر قرار است از حیوانات متعلق به گونه های شامل تمامی مهره داران زنده به غیر از انسان اعم از ماهیها، دوزیستان، خزندگان، پرندگان (بلدرچین و ...)، جوندگان (خرگوش، همستر، موش سوری، موش رت، خوکچه هندی و ...) گوشتخواران (سگ و گربه) و علفخواران (گوسفند و بز) در تحقیق استفاده شود باید از حیوانات پرورشی استفاده شود، مگر موارد استثناء که مجوز آن از مقامات مسئول اخذ شده باشد.

ماده ۲۲

۱-۲۲- برای پرهیز از دوباره کاری‌های غیر ضروری آزمایشات به منظور بهداشت ملی و تعداد کافی افراد جامعه از نظر آماری و قوانین ایمنی، باید تا آنجا که ممکن است (با توجه به صحت) اطلاعات حاصل از آزمایشات انجام شده در قلمرو شهرستان، استان و حتی کشورهای همسایه مورد استفاده قرار گیرد مگر اینکه تست‌های بیشتر در جهت محافظت از بهداشت و سلامت عمومی مورد نیاز باشد.

۲-۲۲- برای این منظور، کشورهای همسایه، بصورت عملی و بدون تعصب به الزامات بخشنامه‌های موجود، (مثل ارائه اطلاعات به کمیسیون طبق قوانین و ضوابط اداری مرتبط با آزمایشات حیوانی و الزام به رضایت در فروش محصولات قبلی) باید اطلاعات واقعی حاصل از آزمایشهای انجام شده در خاک خود یا هر مورد خاص دیگر مرتبط با آن آزمایش را واگذار نمایند.

۳-۲۲- کمیسیون باید یک کمیته مشورتی دائمی ایجاد کند که در آن نمایندگان استانهای همجوار و حتی کشورهای همسایه شرکت دارند و به تبادل اطلاعات مناسب کمک می کند، درعین حال به الزامات محرمانه احترام می گذارد.

ماده ۲۳

کمیسیون و اعضا آن باید تحقیقات را به سمت پیشرفت و تایید تکنیک‌های دیگر که می‌تواند سطوح مشابهی از اطلاعات را در استفاده از حیوانات ولی با تعداد کمتر یا با درد کمتر فراهم می‌کنند تشویق نمایند.

ماده ۲۴

۱-۲۴- اعضاء کمیته حقوق حیوانات آزمایشگاهی تا تاریخ مشخص گردد.

۲-۲۴- کمیته حقوق حیوانات آزمایشگاهی ظرف مدت از زمان تشکیل گزارش اولیه خود از مراکز پرورش حیوانات آزمایشگاهی دانشگاه ارومیه را اعلام نماید.

۳-۲۴- پروژه‌های تحقیقاتی و پایان نامه‌های دانشجویی قابل انجام بر روی حیوانات که بعد از تشکیل کمیته حقوق حیوانات آزمایشگاهی انجام می‌شوند موظف به اخذ تاییدیه از کمیته هستند و در غیر این صورت نتایج و مقالات حاصل از آن تحقیق از نظر دانشگاه ارومیه فاقد اعتبار می‌باشد.